

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2009 | Vol. 1 | No. 2 | ISSN 1803-8220

Just, Petr. (2009). Vládnutí Roberta Fica: koalice stabilní, opozice v rozkladu. *Acta Politologica*, Vol. 1, No. 2, s. 160-181. ISSN 1803-8220, 160-181.

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává Univerzita Karlova v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd.

ANOTACE

Text analyzes up to now existence of the coalition cabinet of Robert Fico that took the power after 2006 elections. It begins with the analysis of election results and follows with formation of the coalition cabinet. Text focuses on the question whether the fact that 2006 elections were the first conflict on classical left – right scale influenced somehow formation and activities of the government. It looks at conflicts and crisis that the cabinet had to face, how they were solved and was is the future perspective of the government survival. Existence of the government is set into a wider context of political situation in Slovakia.

Acta Politologica | Katedra politologie | Institut politologických studií | Fakulta sociálních věd |

Univerzita Karlova v Praze | U Kříže 8 | 158 00 Praha 5 – Jinonice

www.acpo.cz | acpo@fsv.cuni.cz | +420 251 080 214

Vládnutí Roberta Fica: koalice stabilní, opozice v rozkladu¹

Petr Just²

Abstract:

Text analyzes up to now existence of the coalition cabinet of Robert Fico that took the power after 2006 elections. It begins with the analysis of election results and follows with formation of the coalition cabinet. Text focuses on the question whether the fact that 2006 elections were the first conflict on classical left – right scale influenced somehow formation and activities of the government. It looks at conflicts and crisis that the cabinet had to face, how they were solved and was is the future perspective of the government survival. Existence of the government is set into a wider context of political situation in Slovakia.

Keywords: Slovakia, elections, 2006, SMER-SD, SNS, LS-HZDS, R. Fico, government, coalition, opposition, stability

Úvod

Přechod od nedemokratického zřízení k demokracii na přelomu 80. a 90. let 20. století byl v jednotlivých postkomunistických státech střední a východní Evropy doprovázen nejen zavedením svobodných a soutěživých voleb, pluralitních stranických systémů a demokratických politických institucí, ale postavil nové demokracie i před rizika, která s sebou demokracie přináší. Zejména fungování a činnost politických stran, které se po opuštění principů uplatňovaných před rokem 1989 plně emancipovaly, začalo výrazně hýbat

¹ Text vznikl v rámci výzkumného záměru FSV UK č. MSM 0021620841 „Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika. (Development of the Czech Society in the EU: Challenges and Risks.)“

² PhDr. Petr Just, Ph.D. je odborným asistentem katedry politologie IPS FSV UK. Kontakt: petr.just@volny.cz.

politickým vývojem a politickým systémem, jehož celková stabilita byla značně závislá na stabilitě jednotlivých stranických aktérů. Byla to právě vnitrostranická nestabilita, která se projevovala nejen v počátečních fázích vývoje politických stran, ale v některých svých aspektech přetrvává dodnes, která tak komplikovala stabilizaci nových systémů. Jednou z obětí této stranické nestability byly logicky i nestabilní či málo stabilní vlády. Tento stav zasáhl většinu vlád v postkomunistickém regionu [Nikolenyi 2004: 123-150].

Důvodů nízké stability vlád v postkomunistické Evropě je však více. Politické strany například často setrvávají v soutěži i po volbách, tedy i v době, kdy mají spolupracovat na vládní úrovni. Vidina dalších voleb, v nichž své kroky musí strany opět obhajovat, je drží téměř v permanentní soutěži. Navíc účast v koalicích je často ve znamení nutných ústupků od některých programových priorit, zejména v případě vlád, které jsou ustavovány účelově ze subjektů ne zcela programově blízkých. Tím je zapříčiněna určitá deformace identity těchto stran v očích voličů. Na nepochopení veřejnosti většinou narážejí i snahy stranických lídrů vysvětlit nutnost vstupu do účelově sestavovaných koalic. Jejich vysvětlení nejsou pro voliče důvěryhodná a nepřesvědčují je o tom, že vstup strany do účelově vytvořené koalice byl skutečně nevyhnutelný.

Stejným problémům – tedy vnitrostranické nestabilitě a vztahům mezi jednotlivými stranami – čelily na Slovensku všechny vlády ustavované po roce 1990. Slovenskou politiku a fungování vlád však komplikovala i řada prvků, které se v jiných postkomunistických státech neobjevovaly nebo které se tam alespoň neprojevovaly v tak velké míře jako na Slovensku. Jedním z těchto specifíků byly například odlišné hlavní konfliktní linie procházející stranickým systémem na Slovensku a ovlivňující formování stranického systému a rovněž koaliční potenciál jednotlivých aktérů. „V důsledku zvláštní konfigurace stranického systému se Slovensko dlouhá léta vymykalo ze známého schématu střídání pravicových a levicových vlád“ [Mesežnikov 2005b]. Základní štěpení totiž neprobíhalo ani na škále levice – pravice, ani konzervatismus – liberalismus, centrum – periferie, město – venkov atd., byť i tato štěpení ve slovenské politice nalezneme, ať už v části nebo v celém popisovaném období. Relevantní politické strany na Slovensku ale byly po většinu „polistopadového“ období více-méně rozděleny do dvou bloků, pro které slovenští politologové používají různá označení: nacionálně-populistické vs. liberálně-demokratické strany [Szomolányi 1999: 14], popř. autoritářsko-mocenské vs. konsensuálně-demokratické strany [Szomolányi 1999: 62]. Mnozí pak používají obecnější a zjednodušené označení pro tyto dva bloky stran: standardní vs.

nestandardní [Lang 1995: 33; Mesežnikov 2002]. Namísto sporu levice vs. pravice se tak ve slovenské politice během prvního desetiletí od prvních svobodných voleb etabloval spor demokracie vs. autoritarismus [Mesežnikov 2005b].

Potlačování relevance tradičních štěpných linií tak ovlivňovalo i sestavování a fungování koaličních vlád, ať už se jednalo o koalice sestavované bezprostředně po volbách jako jejich výsledek či koalice ustavované v průběhu funkčního období (např. jako důsledek změny poměru politických sil v zákonodárném sboru). Prakticky celé období 1990 až 2006 bylo ve znamení alternace dvou výše specifikovaných bloků, klasický střet pravice vs. levice se vlastně objevil právě až před volbami v roce 2006.

Jediná vláda, která v období 1990 až 2006 zůstala po celou dobu plného řádného funkčního období ve stejném stranickém složení a se stejným premiérem (a lze ji tedy považovat alespoň z tohoto pohledu za nejstabilnější slovenskou vládu), byla paradoxně vůbec ta nejkontroverznější koalice z let 1994 až 1998 tvořená stranami HZDS-RSS, ZRS a SNS. V ostatních případech buďto docházelo ke změnám stranické struktury vládní koalice, k demisím vlád, ke změnám premiérů nebo ke zkracování funkčního období. Současná koaliční vláda Roberta Fica, ustavená po volbách v roce 2006, má prozatím nakročeno k tomu, aby se stala nejstabilnějším slovenským kabinetem a překonala tak jak Mečiarovu vládu z let 1994 až 1998, ale i první Dzurindovu vládu z let 1998 až 2002. Strany SMER-SD, SNS a ĽS-HZDS se na vytvoření koalice dohodly v rekordně rychlém čase (14 dní) a i přes občasné konflikty si vláda udržuje stabilní většinovou pozici. Cílem tohoto textu je tedy analyzovat zformování a vládnutí kabinetu vzniklého po volbách v roce 2006.

V závěru textu budu na stabilitu vlády Roberta Fica aplikovat metodologii Csaby Nikolenyiho, který pro měření stability vlád využívá dvou proměnných: (1) počet dní, které příslušná vláda strávila ve funkci, a (2) tzv. míra přežití (*survival rate*), což je číslo určující procentuální podíl dní strávených v úřadě v rámci doby, kterou teoreticky kabinet měl vládnout. Pomocí těchto dvou proměnných umísťuje Nikolenyi jednotlivé vlády do grafu, jehož jedna osa („x“) značí počet dní strávených ve funkci a druhá osa („y“) míru přežití. Nejstabilnější vlády jsou dle něj tedy ty, které se v grafu objeví co nejbliže pravému hornímu rohu. Nikolenyi tak k problematice stability koaličních vlád přistupuje čistě technicky, matematicky, bez zohlednění míry politické kultury v dané zemi, specifik a politického vývoje. Lze ji tedy využít spíš jako pomocné měřítko. Na tomto místě ji však uvádím zejména z toho důvodu, že Nikolenyi svoji metodologii prozatím aplikoval jen na Českou republiku, Polsko a Maďarsko [Nikolenyi 2004: 123-150].

Volby 2006: První klasický střet pravice vs. levice

Volby v roce 2006 byly v mnoha ohledech netradiční. Jednak to byly první volby, v nichž nezvítězilo ĽS-HZDS.³ Mečiarovo hnutí naopak skončilo až na předposledním místě a oproti minulým volbám zaznamenalo 11% propad. Podle analýzy provedené agenturou MVK pro TV Markíza na základě exit-polls mezi 15 tisíci voliči odešli sympatizanti ĽS-HZDS nejčastěji ke stranám SMER-SD a SNS [Gyarfášová 2006b]. Ústupem od národnostně orientované politiky a sociálního populismu chtěla ĽS-HZDS v minulém funkčním období prolomit svoji izolaci, čímž ale ztrácela to, co ji pro mnoho voličů identifikovalo, a to vedlo k odlivu voličské přízně ke stranám, které tyto aspekty reflektovaly více, tedy SMER-SD a SNS [Hynčica 2007b: 137]. Mečiarova strana se rovněž nedokázala zcela jednoznačně vymezit v rámci socio-ekonomické konfliktní linie, která se dostávala čím dál víc do popředí a která sehrála významnou roli právě ve volbách v roce 2006 [Hynčica 2007b: 137]. Souviselo to i s nejednoznačným vztahem ĽS-HZDS k ekonomickým reformám, které provedla předešlá vláda a které často podpořili i poslanci za ĽS-HZDS.

Jak bylo uvedeno výše, v těchto volbách se patrně nejvýrazněji z celého slovenského polistopadového vývoje projevil klasický střet pravice a levice [Dubnička 2007: 70], který byl do jisté míry determinován právě skončeným působením pravicové vládní koalice, vůči níž se ostatní subjekty mohly vymezovat. V předcházejícím funkčním období tak ustoupila do pozadí konfliktní linie mečiarismus vs. antimečiarismus a upevnila se socioekonomická konfliktní linie [Hynčica 2007b: 130]. Hlavním tématem voleb tak byla obhajoba či kritika liberálních ekonomicko-sociálních reforem prosazených pravicovou vládou v předcházejících funkčních obdobích [Gyarfášová 2006a; Kopeček 2007b: 47-48; Hynčica 2007b: 130]. A právě schopnost jednoznačně se profilovat vůči reformám měla svůj dopad na volební zisk jednotlivých aktérů [Hynčica 2007b]. Až v období od roku 2002 se Slovensko „rozložením politických sil začalo přibližovat k přirozenějšímu dělení politických stran na pravici a levici“ [Mesežnikov 2005b].

³ První volby v roce 1990 sice rovněž nevyhrálo HZDS, vítězem byl ale subjekt, z něhož se HZDS v roce 1991 vyčlenilo (VPN).

Specifičnost těchto voleb se podle socioložky Zory Bútorové projevila i tím, že „*zastihly Slovensko ve větší pohodě než před rokem 2002 nebo 1998*“ [Bútorová 2006]. Bútorová pro obecné označení těchto voleb používá termín „*normální*“ [Bútorová 2006]. „*Normální proto, že v nich nešlo o zastavení silicích autoritářských tendencí jako před volbami 1998, a ani o dohánění integračního vlaku EU a NATO jako před volbami 2002*“ [Bútorová 2006]. V podobném duchu se ještě daleko dříve před volbami vyjadřoval i Grigorij Mesežnikov, když tvrdil, že Slovensko „*vzbuzuje dojem oázy politického klidu*“ [Mesežnikov 2005a]. Výše uvedené teze mohou být i jedním z vysvětlení pro další specifický rys voleb v roce 2006: historicky nejnižší volební účast (54,7%) [Gyarfášová 2006b]. Zde by ale zajisté bylo možné vysvětlení nejen onou „*pohodovostí*“ Slovenska před volbami, ale na druhé straně i všeobecně se projevujícím znechucením politikou, frustrací, rezignací na to, že by volby mohly něco změnit, otráveností či politickými praktikami [Gyarfášová 2006b, Bútorová 2006].

Stranický systém vstupoval do těchto voleb oproti předcházejícímu funkčnímu období jen mírně obměněn, hlavními aktéry byly i nadále strany z minulých voleb. Přesto k určitým změnám došlo. Po jednom funkčním období vypadly z parlamentu ANO a KSS. Obě strany postihly v letech 2002 až 2006 dezintegrační tendence a někdy i několikanásobné vnitřní štěpení [Kopeček 2007: 44]. Naopak opětovná integrace znesvářených skupin dostala zpět do parlamentu SNS [Konečný, Zetocha 2005: 255]. Integrační procesy se odehrávaly i v okolí dvou hlavních politických soupeřů: do SDKÚ se krátce před volbami včlenila DS a Dzurindova strana vystupovala pod hlavičkou SDKÚ-DS, SMER zase v předcházejícím období pohltit několik menších levicových subjektů sociálně-demokratické orientace (SDSS, SDA, SDL, SOP), začal vystupovat pod názvem SMER-SD a stal se v podstatě jediným levicovým subjektem ve slovenském stranickém systému.

Vítězství sjednocené levice

Ficova strana tentokrát na rozdíl od roku 2002 potvrdila trend nastavený předvolebními preferencemi a průzkumy, které ji dlouhodobě favorizovaly, a volby přesvědčivě vyhrála ziskem téměř 30% hlasů. Tento výsledek byl ovlivněn řadou faktorů, mezi nimi například jasnější ideologickou profilací strany, přetažením hlasů levicově orientovaných voličů ĽS-HZDS, která se nedokázala vymezit vůči pravicovým reformám minulé vlády, a také neexistencí relevantní konkurence v levé části politického spektra [Hynčica 2007b: 133-134]. Levicový volič tak v podstatě neměl k SMERu-SD alternativu. Z dat získaných

prostřednictvím tzv. *exit-polls* vyplynulo, že SMER-SD si jako svoji volbu vybrala i více než čtvrtina prvovoličů (25,9%), zatímco SDKÚ-DS, která doposud u mladých voličů vedla, favorizovalo „jen“ 22,5% prvovoličů [Gyarfášová 2006b]. Další data ukazují, že Ficovi dali svůj hlas kromě prvovoličů ve velké míře i lidé ve věku 40 až 59 let a dále voliči se základním vzděláním nebo vyučením [Gyarfášová 2006b]. SMER-SD si jako hlavní téma voleb vzal kritiku působení předcházející pravicové vlády Mikuláše Dzurindy. Nabízel sociální a levicovou alternativu vůči Dzurindovým reformám [Kopeček 2007b: 45] a nakonec zvítězil „s takovou převahou, s jakou vyhrával volby v 90. letech Vladimír Mečiar a jeho HZDS“ [Hynčica 2007b: 132-133].

Tabulka č. 1: Výsledky voleb do NR SR, 17. 6. 2006

Strana	Hlasy (%)	Mandáty v NR SR	Podíl mandátů
<i>SMER-SD</i>	29,14 %	50	33,33 %
<i>SDKÚ-DS</i>	18,35 %	31	20,67 %
<i>SNS</i>	11,73 %	20	13,33 %
<i>SMK</i>	11,68 %	20	13,33 %
<i>ĽS-HZDS</i>	8,79 %	15	10 %
<i>KDH</i>	8,31 %	14	9,33 %
<i>Celkem</i>		150	

Zdroj tabulky: Štatistický úrad SR (<http://www.statistics.sk>).

Podíl mandátů: vlastní výpočty autora.

Ač se volby odehrávaly více-méně jako střet pravice s levicí [Dubnička 2007: 69], výsledky voleb to podle komentářů a analýz neovlivnilo. „Nedošlo k rigoróznímu vítězství pravice ani levice, což velmi zkomplikovalo koaliční rozhovory a sestavení vlád“ [Dubnička 2007: 68]. Nejasný výsledek povolebních koaličních jednání předvíдалa i skutečnost, že se politické strany ve svých volebních programech nejen „vyhnuly jakýmkoli zmínkám o přijatelných modelech povolební spolupráce,“ ale ani „neuveďly kritéria, na jejichž základě by přistupovaly k uzavírání koaličních spojení“ [Mesežnikov 2006a]. Přesto z prohlášení jednotlivých lídrů i politických stran bylo do jisté míry předvídatelné alespoň to, s kým

jednotlivé strany nebudou chtít jít do koalice za žádnou cenu. SMK například před volbami deklarovala, že si jen těžko dokáže představit spolupráci s SNS, KSS a ĽS-HZDS [Balogová 2006].

Tabulka č. 2: Minimální vítězné koalice po volbách 2006.

<i>Složení koalice</i>	<i>Počet křesel</i> (NR SR = 150, Q = 76)
SMER-SD + ĽS-HZDS + KDH	79
SDKÚ-DS + SNS + ĽS-HZDS + KDH	80
SDKÚ-DS + SMK + ĽS-HZDS + KDH	80
SMER-SD + SDKÚ-DS	81
SMER-SD + SNS + KDH	84
SMER-SD + SMK + KDH	84
SMER-SD + SNS + ĽS-HZDS	85
SMER-SD + SMK + ĽS-HZDS	85
SDKÚ-DS + SNS + SMK + KDH	85
SDKÚ-DS + SNS + SMK + ĽS-HZDS	86
SMER-SD + SNS + SMK	90

Zdroj tabulky: vlastní výpočty autora na základě oficiálních výsledků voleb (<http://www.statistics.sk> – Štatistický úrad SR).

I přes poměrně výrazné vítězství SMERu se objevila alespoň teoreticky možnost, že by mohla pokračovat středopravicová vláda, v níž by zasedla ĽS-HZDS. SMER-SD by se tak dostal do situace, v níž se nacházelo HZDS po volbách v letech 1998 a 2002, kdy se mu přes vítězství ve volbách nepodařilo sestavit vládu, a skončilo v opozici. Byť varianta vlády bez SMERu byla málo pravděpodobná, v rámci povolebního vyjednávání byla několikrát zmíněna. Muselo by však dojít k tomu, že by strany bývalé koalice, které se dostaly do parlamentu (SDKÚ-DS, SMK a KDH), souhlasily s přizváním ĽS-HZDS, což mohl být problém. Jedině tak by se jim mohlo podařit vyšachovat Ficův SMER. Teoreticky tu ta možnost byla, neboť Mečiarovo hnutí vystupovalo v minulém funkčním období poměrně vstřícně vůči vládě tvořené těmito stranami [Kopeček 2007a: 175]. Variantu vlády bez SMERu, ale s ĽS-HZD velmi opatrně již delší dobu před volbami připouštěli i mnozí představitelé SDKÚ-DS. Určitou motivací těchto úvah byla právě dřívější podpora Mečiarova hnutí některých reformních kroků Dzurindovy vlády [Kopeček 2007a: 175], např. části důchodové a daňové reformy či zdravotnické reformy. Právě proto byl jedním z těch, kdo by se případné koalici s ĽS-HZDS nebránil,

hlavní architekt reforem, vicepremiér a ministr financí Ivan Mikloš [Nicholson 2005]. Podmínkou však v každém případě bylo, aby se součástí vlády nestal lídr ĽS-HZDS Vladimír Mečiar [Nicholson 2005]. Proti možnosti společné koalice s ĽS-HZDS se však stavěli představitelé SMK a KDH [Kopeček 2007a: 175].

ĽS-HZDS a SNS po osmi letech opět ve vládě

K výše zmíněné variantě nakonec nedošlo, neboť SMER-SD okamžitě zahájil kroky k rychlému sestavení vlády. Sestavení vlády skutečně proběhlo velmi rychle (14 dní). Ač ještě v roce 2000 Fico prohlašoval, že si dokáže představit povolební spolupráci jak s ĽS-HZDS tak s SDKÚ, ovšem bez Vladimíra Mečiara a Mikuláše Dzurindy [Novotný 2000: 47], ve volebním roce 2006 už bylo vše jinak. Spolupráci s ĽS-HZDS bez Vladimíra Mečiara ani nadále nevyklučoval, SDKÚ-DS již pro něj ale přijatelným partnerem nebyla ani jako taková, tedy i bez Mikuláše Dzurindy [Kopeček 2007a: 293], což vzhledem k charakteru a hlavním tématům předvolební kampaně a vztahům mezi stranami, a zejména mezi jejich lídry [Hynčica 2007b: 130, 140] není zase až tak překvapivé. Tím se ale Fico připravil o jedinou možnost, kdy by mohl sestavit vládu s jediným partnerem. Před volbami totiž prohlašoval, že SMER-SD bude mít „*eminentní zájem na vládě s co nejmenším počtem členů*“, přičemž dodal, že „*koalice s velkým počtem členů přináší jenom potíže*“ [Balogová 2006].

Vyřazení SDKÚ-DS z možných variant koaličních uskupení otevřelo ještě jednu možnost, která existovala jak v teoretické rovině, tak se o ní po volbách i jednalo, a sice možnost vlády SMERu-SD s SMK a KDH. Pokus o sjednání koalice SMER-SD, SMK a KDH vyvolával u dvou menších stran vnitřní pnutí: u SMK slabší (přeci jen hlavní motivací jejich členů bylo zabránit vstupu SNS do vlády, čehož by tímto dosáhli), u KDH však byl předznamenáním budoucího vážnějšího rozkolu, který vyústil následně až v odchod části jejich představitelů a založení nového konzervativního politického subjektu. Přestože varianta s SMK a KDH byla na stole, Ficova volba nakonec relativně rychle padla na SNS a ĽS-HZDS, což patrně souviselo s větší jistotou, že tito dva partneři ochotněji „*poskytnou SMERu v nové vládě dominantní postavení a otevřou prostor pro úpravu reforem předchozí vlády*“ [Kopeček 2007a: 294], což by u SMK a KDH bylo dosažitelné daleko obtížněji. Dobrovolná submisivnost SNS a ĽS-HZDS je zřejmě i znamením toho, že obě strany si jsou vědomi svého velmi omezeného koaličního potenciálu pro ostatní aktéry, proto vítají účast ve vládě v podstatě „*za jakoukoli cenu*“. Ostatně tabulka č. 3 (viz níže) dokazuje, že oba menší

koaliční partneři SMERu-SD jsou z hlediska rozdělení křesel v koaliční vládě výrazně podprezentováni.

Definitivní vládní sestava tvořená stranami SMER-SD, SNS a ĽS-HZDS – pokud vydrží pohromadě – umožňuje Ficovi naplnit hlavní cíl, úpravu Dzurindových reforem, s čímž patrně dva menší koaliční partneři nebudou mít nějaký závažný problém. Ivan Dubnička sice řadí SNS a ĽS-HZDS do pravé části politického spektra [Dubnička 2007: 71-72], toto vymezení však není zcela jednoznačné a bezproblémové. Dubnička dokonce konstatuje, že na Slovensku vyhrála volby pravice a jako argument podává součet hlasů pro všechny strany, které se dostaly do Národní rady SR, s výjimkou SMER-SD [Dubnička 2007: 72]. Otázkou ale samozřejmě zůstává, z jakého úhlu se na zařazení stran na levo-pravé ose díváme. Jak například upozorňuje Pavel Hynčica, „v ekonomické oblasti není politika SNS vážnější překážkou středolevému programu SMERu“ [Hynčica 2007b: 143]. I Grigorij Mesežnikov vidí ĽS-HZDS a SNS spíše jako „nelevicové strany“ [Mesežnikov 2006b], tezi o inklinaci Mečiarovy strany ke středopravicovosti před rokem 2006 zmiňuje i Lubomír Kopeček [Kopeček 2007a]. Přesto i nadále platí, že jednoznačné a nezpochybnitelné zařazení ĽS-HZDS na ose levice – pravice učinit nelze, což je z hlediska účasti na vládě s dominancí levicového SMERu-SD pro ĽS-HZDS spíše pozitivní. Nelze ale příliš předpokládat, že by ve vládní koalici vznikl konflikt ohledně postoje k Dzurindovým reformám. Pro žádného z menších koaličních partnerů to není prioritní téma a v zájmu zachování koalice nebudou mít problém s podporou Ficových návrhů.

Tabulka č. 3: Zastoupení vládních stran v NR SR a v koalici

<i>Strana</i>	<i>Hlasy (%)</i>	<i>Mandáty v SNR</i>	<i>Podíl mandátů</i>	<i>Podíl vládních mandátů</i>	<i>Křesla ve vládě</i>	<i>Podíl křesel</i>
SMER-SD	29,14 %	50	33,33 %	58,83 %	11	68,75 %
SNS	11,73 %	20	13,33 %	23,53 %	3	18,75 %
ĽS-HZDS	8,79 %	15	10 %	17,64 %	2	12,5 %
Celkem	49,66 %	85 (ze 150)	56,66 %	100 %	16	100 %

Zdroj tabulky: Vlastní výpočty autora na základě oficiálních výsledků voleb (Štatistický úrad SR, <http://www.statistics.sk>)

Sestavení vládní koalice tvořené stranami SMER-SD, SNS a ĽS-HZDS však vyvolávalo rozpaky jak na domácí, tak na mezinárodní scéně. Mezinárodní reakce na sebe nedala dlouho čekat a přišla od Strany evropských socialistů (PES). Těm se nezamlouvalo spojení své členské strany SMER-SD s nacionalistickou SNS. „*Naše politická rodina nemůže akceptovat koalici s extrémně pravicovými nacionalisty*“, prohlásil na adresu SMERu-SD šéf evropských socialistů Poul Nyrup Rasmussen [Kopeček 2007a: 294]. Slovenský politolog Grigorij Mesežnikov mluví o jakémsi oxymoronu v souvislosti se složením vlády, kdy „*poprvé v politických dějinách Evropy strana, která o sobě tvrdí, že je standardním sociálně-demokratickým subjektem (s odvoláním na to, že byla nedávno přijatá do mezinárodních sociálně-demokratických stranických struktur) vytvořila vládní koalici s radikálně-nacionalistickou stranou, jejíž někteří představitelé používají vůči národnostním menšinám fašizoidní rétoriku a adorují slovenský válečný stát*“ [Mesežnikov 2006b]. Upozorňuje ale i na to, co tentokrát z mezinárodně-politického hlediska zůstalo stranou: „*Po volbách 2006 se navíc k moci vrátilo HZDS, politická síla, která v 90. letech vykolejila Slovensko z procesů demokratizace a integrace do euroatlantických seskupení*“ [Mesežnikov 2006b]. Tím ovšem Mesežnikov zastírá posun, který ĽS-HZDS od té doby učinila, když nakonec podpořila cestu Slovenska jak do Evropské unie tak do Severoatlantické aliance. O tom, že z pro euroatlantický prostor není Mečiarova strana hrozbou, svědčí právě skutečnost, že návrat ĽS-HZDS do vlády nevedl na mezinárodní scéně k nějakému bití na poplach.

Tuto vládní koalici přijala rozpačitě i slovenská veřejnost, alespoň to vyplývá z výzkumu Insitutu pro veřejné otázky z července 2006. Koalici ve složení SMER-SD, SNS a ĽS-HZDS by dalo přednost pouze 26% respondentů, přičemž největší podporu měl tento projekt mezi voliči ĽS-HZDS (82%), následovali voliči SNS (72%) [Bútorová 2006]. Tento výsledek není příliš překvapivý, obě strany vycítily, že spojenectví s Ficem je možná jedinou možností, jak získat podíl na vládě a s tímto vysvětlením se patrně identifikovali i voliči obou stran. Z voličů SMER-SD by si tuto variantu zvolilo „jen“ 46%. Koalici SMERu-SD s některou/některými ze stran bývalé vládní koalice si přálo 29% respondentů, nejčastěji voliči SMK (64%) a KDH (54%). U SMK a KDH měl pochopitelně největší podporu návrh předpokládající vznik koalice SMER-SD, SMK a KDH. Variantu sestavení většinové vlády bez strany SMER-SD i bez SNS (tedy SDKÚ-DS, SMK, ĽS-HZDS a KDH) si přálo 13% respondentů, nejčastěji voliči SDKÚ-DS (51%) [Bútorová 2006].

Nejenom stranické složení, ale i činnost a jednání vlády v mnohém připomíná roky 1994 až 1998, byť Slovensko se dnes již nachází v jiné situaci, než v polovině 90. let. Přesto řada kroků vzbuzuje rozpaky a stejně jako v období 1994 až 1998 se začínají oprašovat teze o „*neliberálních prvcích*“ vládnutí [Mesežnikov 2007]. Koalice, jistá si svoji parlamentní většinou, „*nezohledňuje věcné návrhy opozičních stran v parlamentu a spoléhá na vlastní hlasovací mašinerii*“ a neúčasti při parlamentních debatách pak vláda „*dává najevo, že opozici ani nepotřebuje*“ [Mesežnikov 2007].

Vztahy v koalici: napětí od samotného začátku

Vládní koalice dala okamžitě po nástupu do funkce najevo, že „*daleko víc než na programové shodě záleží jednotlivým koaličním partnerům na vytvoření funkčního mechanismu společné konzumace moci*“ [Mesežnikov 2006b]. Politologové nepochybovali o tom, že ustavení této vlády mělo zcela účelový charakter, a to jak z pohledu dominantní strany koalice (SMER-SD) tak z pohledu menších stran (SNS, ĽS-HZDS). Robert Fico dokázal, že umí sestavit vládu bez stran zastoupených v minulé koalici, zejména bez SDKÚ. „*Jde o vládu, kterou vytvořily strany s diametrálně odlišnými představami o prioritách sociálně-ekonomického vývoje než jejich předchůdci, s mimořádně kritickým, takřka nesmiřitelným přístupem k pravicovým neoliberálním reformám předcházející vlády, s veřejně propagovaným záměrem je zvrátit nebo úplně zrušit*“ [Mesežnikov 2006b].

Pro oba menší partnery byla hlavním motivem účasti na této koalici touha po návratu k moci a zisk vládních křesel. Snažili se tím ukázat, že mají koaliční potenciál a nejsou izolovanými prvky ve stranickém systému. „*HZDS a SNS, které se už delší dobu prezentují jako nelevicové strany, neměly evidentně žádný problém podpořit program, který šéf nového vládního kabinetu označil – jiná věc je, zda oprávněně – za standardní sociálně-demokratický vládní program. Přístup obou menších koaličních partnerů k vypracování a schvalování programového prohlášení vlády naznačil, že by podpořily jakékoliv návrhy SMERu, které by jim zaručily dlouhodobé setrvání při moci*“ [Mesežnikov 2006b]. Obě menší strany se sice snaží na veřejnosti prezentovat jako ti, kdo „*krotí levicové výstřelky svého sociálně-demokratického partnera,*“ ve skutečnosti ale účasti v koalici pouze chtěly znovu obsadit část mocenského prostoru. Podle Grigorije Mesežnikova není vyloučeno, že se v budoucnu sporadicky objeví odbojnější postoje menších koaličních partnerů „*zásadním způsobem by však zřejmě soudržnost vlády ohrozit neměly*“ [Mesežnikov 2006b].

Byť se zatím zdá, že vláda Roberta Fica funguje stabilně, vnitřními spory trpí od svého vzniku. Nelze ale předpokládat, že tyto spory ohrozí celkovou stabilitu Ficovy koalice. Podle Grigorije Mesežnikova nemají tyto spory „*věcné, ale mocenské pozadí*“ [Schniererová 2006], což dokládá třeba skutečnost, že si koaliční strany nárokují vysoké posty v policejních a dalších silových složkách. Pokud jde o věcnou rovinu, mohla by koalice fungovat relativně bez problémů, nicméně v rámci mocenských sporů se všechny vládní strany „*stále snaží posílit svůj politický vliv a rozšířit politický prostor*“ [Schniererová 2006]. Souvisí to například s opakovaným upozorňováním Vladimíra Mečiara na to, že jeho ĽS-HZDS nemá ve vládě takové postavení, jaké by odpovídalo volebnímu výsledku. Již krátce po vzniku vlády přišel s návrhem zřídit nové ministerstvo cestovního ruchu s oficiálně deklarovaným argumentem, že je potřeba zlepšit postavení Slovenska v této oblasti. Mesežnikov ale tvrdí, že za touto snahou je zejména mocenský tah, byť uznává, že podle volebního výsledku by skutečně ĽS-HZDS mělo nárok na silnější zastoupení ve vládě a současná situace je pro Mečiara skutečně podhodnocená. Zároveň ale dodává, že za tento stav může sám Mečiar: „*Je to výsledek dohody, kterou po volbách dosáhl Vladimír Mečiar, on to autorizoval. Tehdy ĽS-HZDS považovalo za nejdůležitější vstoupit vlády. Teď si uvědomili, že ten stav je pro ně velmi nepříznivý a chtějí ho napravit*“ [Schniererová 2006].

Mesežnikov upozorňuje ještě na jeden zajímavý jev: že ve vládě dochází častěji ke spojování sil SMERu-SD a SNS, přičemž logičtější by podle něj bylo spojování sil menších stran SNS a ĽS-HZDS, aby „*zabránily přílišné rozpínavosti dominantní strany*“ [Schniererová 2006]. Blízká spolupráce SMERu-SD a SNS však příliš nepřekvapuje Pavla Hynčicu, podle nějž lze mezi oběma subjekty najít řadu styčných bodů v postojích k některým národnostním problémům [Hynčica 2007a]. Ficova koalice, je podle Mesežnikova „*zaměřená na dělení kořisti – politické, mocenské a materiální,*“ byť sám připouští, že je jeho tvrzení trochu zveličené [Schniererová 2006].

Přesto i mezi SMERem-SD a SNS se objevilo několik konfliktů hraničících až s porušováním koaliční smlouvy ze strany Fica. Vztah SNS ke koalici a k největší koaliční straně nezměnila například ani kauza ze srpna 2009, kdy premiér Fico bez konzultace s SNS předložil prezidentovi návrh na odvolání ministra životního prostředí za tuto stranu Viliama Turského. Zároveň Fico oznámil, že SNS tento resort odebere a nového kandidáta na ministerskou funkci vybere sám [Borčin 2009]. Řízení ministerstva prozatím převzal vicepremiér za SMER-SD Dušan Čaplovič. Ač se ze strany Fica jednalo o porušení koaliční smlouvy

[Koaliční dohoda 2006: příloha č. 1], SNS z vlády neodešla ani nevyvolala jednání o přeformulování koaliční smlouvy. Pouze veřejně deklarovala, že bude požadovat náhradou jiný resort, což však Fico veřejně odmítl. Je evidentní, že pozice SNS v této kauze je výrazně slabší než pozice Roberta Fica. Premiér naopak může spoléhat na to, že případný odchod SNS z vlády je málo pravděpodobný, a to zejména vzhledem k minimálnímu koaličnímu potenciálu narodniarov a jejich závislosti na „koaliční vstřícnosti“ SMERu.

Opozice v rozkladu

Vážným problémům ale v současnosti čelí v podstatě všechny parlamentní opoziční strany. Přestože Grigorij Mesežnikov tvrdí, že současná vláda v něčem připomíná vládu z let 1994 až 1998 [Mesežnikov 2007], pak minimálně z hlediska aktivit opozice je situace značně odlišná. Když na Slovensku vládl v letech 1994 až 1998 Vladimír Mečiar s koalicí HZDS, ZRS a SNS, byla opozice motivována k užší spolupráci a dokonce až k částečné integraci. Jejich cílem bylo kumulovat hlasy voličů opozice, do té doby roztržštěné mezi několik opozičních subjektů.

Dnešní parlamentní opozice vůči koaliční vládě Roberta Fica, složené ze subjektů SMER-SD, SNS a ĽS-HZDS, je z hlediska stranického zastoupení více-méně podobná té protimečiarovské opozici z let 1994 až 1998. Tvoří ji strany SDKÚ, SMK a KDH. Oproti letům 1994 až 1998 chybí jen levicový opoziční proud, neboť v podstatě všechny levicové strany se postupně integrovaly do SMERu (včetně SDĽ a SOP, které se angažovaly v opozici vůči Mečiarovi). Jednání a chování opozičních stran je však odlišné. Namísto integrace je dnes slovenská opozice naopak ve stavu rozkladu, postupného tříštění sil [Just 2008]. Vládnutí Ficova kabinetu tak nevede na straně opozice ke stabilizaci a spojování sil v boji s vládou, ale paradoxně k ještě větší nestabilitě, která v mnoha případech končí i částečným štěpením opozičních stran. Všechny tři dnešní opoziční strany si za tři roky od posledních parlamentních voleb prošly náročnými etapami, které více či méně ovlivnili jejich vnitřní vývoj a stabilitu, ale i postavení v politickém systému jako takovém.

Jako první prošla vnitřní turbulencí SMK. Koncem března 2007 nahradil dlouholetého a populárního předsedu Bélu Bugára tehdejší místopředseda a jeho vnitrostranický oponent Pál Csáky, vicepremiér v obou vládách premiéra Mikuláše Dzurindy. Csáky má pověst „*méně charismatického příznivce konzervativního křídla strany*“ [Id- 2008: 52]. Nestabilita vyvrcholila v odchod části představitelů SMK v čele s Bugárem a založení nové strany Most

– Híd. To může mít zásadní dopad na budoucí reprezentaci maďarských politických zájmů. Pro SMK je totiž stranická jednota jediným způsobem, jak si udržet relativně silné postavení v politickém systému. Od klíčového momentu v roce 1998, kdy se do té doby tři na Slovensku samostatně působící maďarské strany spojily v jednu stranu SMK, se preference i volební výsledky tohoto subjektu drží kolem 10%, což je zhruba podíl občanů maďarské národnosti na slovenském území. A protože voličská základna této strany je omezená na voliče maďarské národnosti, může mít jakékoli rozštěpení strany fatální dopad na politickou reprezentaci maďarské menšiny. Navíc strana je častým terčem útoků zejména ze strany SNS a i to by mělo být spíše motivací pro sjednocení sil než pro jejich tříštění. Slovenští nacionalisté téměř pravidelně obviňují SMK ze snah o odtržení jižní části Slovenska a jeho připojení k Maďarsku. Předseda SNS Ján Slota, známý svým negativním postojem k menšinám, pak stranu a její představitele častuje mnohdy i nevybíravým a nepublikovatelným způsobem.

Také největší opoziční stranu SDKÚ bývalého premiéra Mikuláše Dzurindy postihlo od nástupu Ficovy vlády k moci několik vnitřních krizí. SDKÚ si podobnými problémy prošla již v roce 2003, kdy ji opustila skupina kolem Ivana Šimka a Zuzany Martinákové. Tito kdysi blízcí Dzurindovi spolupracovníci si tehdy veřejně stěžovali na způsob, jakým Mikuláš Dzurinda stranu vede. Veřejnou kritiku Dzurindy spojenou s výzvou k diskusi o výměně předsedy znovu rozpoutal začátkem března 2008 místopředseda SDKÚ a bývalý ministr obrany Juraj Liška, opět do té doby jeden z nejbližších Dzurindových spolupracovníků. Ten označil Dzurindu za „*dlouhodobě nejnedůvěryhodnějšího politika slovenské politické scény*“ a vyzval jej, aby zvážil, zda jeho působení ve funkci šéfa strany není pro SDKÚ spíše přítěží a zda to není důvod klesajících preferencí [-ld- 2008: 52]. K Liškově kritice se později (a daleko hlasitěji) přidala i část bratislavské krajské organizace strany. Kritici vydali prohlášení, v němž požadovali „*otevřenou a kritickou diskusi o akceptovatelnosti našich lídrů u členů, voličů a sympatizantů SDKÚ*“ [Just 2008]. Bratislavská organizace apelovala především na změnu vnitrostranického řízení, zintenzivnění vnitrostranického dialogu a zejména otevření diskuse o obsazení vedoucích pozic na všech úrovních. Není bez zajímavosti, že kritika přišla z regionu, kde je SDKÚ mimořádně silná. Zatímco z celostátního pohledu dosáhla strana v parlamentních volbách v roce 2006 druhé místo se ziskem 18,35% hlasů, v Bratislavském kraji skončila první se ziskem 36,05% hlasů. Takto vysokého dílčího výsledku nedosáhla ve volbách 2006 žádná strana v žádném kraji. Reakce Ústřední rady SDKÚ na sebe nedala

dlouho čekat. Kritici podepsaní pod dopisem byli ze strany vyloučeni. Jednalo se o 14 představitelů, mezi nimiž byl i poslanec Martin Kuruc či starosta městské části Bratislava – Staré Mesto Andrej Petrek. Mikuláš Dzurinda odůvodnil vyloučení tím, že „*flagrantně porušili stanovy strany*“ [Just 2008]. Juraj Liška, který se mezitím se svojí kritikou stáhl, se na zasedání Ústřední rady SDKÚ hlasování o vyloučení zdržel, později však stranu sám opustil.

Potřetí od svého vzniku v roce 1990 zažilo významný vnitrostranický střet konzervativní KDĽ. Kořeny posledního sporu je nutno hledat v chování strany po parlamentních volbách v roce 2006 (viz výše). Část strany, reprezentovaná tehdejšími předsedou Pavlem Hrušovským, tehdy v rámci povolebních vyjednávání mezi představiteli politických stran deklarovala ochotu jít do případné koalice s vítěznou stranou SMER-SD. Fico ale nakonec sestavil koalici bez KDĽ, ale už samotná deklarace ochoty části představitelů konzervativního hnutí spojit se s populistickou socialistickou stranou v čele s člověkem, který se k minulé vládě stavěl velmi kriticky, vyvolala uvnitř KDĽ bouři [Kopeček 2007b: 47]. Křídlo, které s tímto postupem předsedy Hrušovského nesouhlasilo, na protest opustilo funkce v předsednictvu strany a obvinilo vedení z „*odklonu od původních hodnot a převládnutí pragmatismu*“ [-ld- 2008: 52]. Na stranickém sjezdu v červnu 2007 se proti obhajujícímu předsedovi Pavlovi Hrušovskému postavil protikandidát reprezentující vnitrostranickou opozici, exministr vnitra z druhé Dzurindovy vlády Vladimír Palko. Hrušovský však svůj post obhájil. Ač představitelé obou skupin po sjezdu tvrdili, že situace ve straně je stabilizovaná, že v ní žádné frakce neexistují, klid netrval dlouho. Veřejná kritika Hrušovského ze strany Palka přicházela i nadále. Střet vyvrcholil v únoru 2008, kdy čtyři vlivní křesťanští demokraté a poslanci za KDĽ opustili stranu. Kromě Palka odešli ze strany bývalý předseda Slovenské národní rady František Mikloško, bývalý předseda poslaneckého klubu Pavol Minárik a bývalý místopředseda Rudolf Bauer, který byl v minulosti primátorem Košic i předsedou Košického vyššího územně samosprávného celku. Mandáty ve slovenském parlamentu odmítli opustit s odůvodněním, že byli zvoleni za program, který na rozdíl od KDĽ i dodržují. V polovině roku 2008 se na politické scéně objevil nový subjekt Konzervativní demokracie Slovenska [Just 2008].

Opozice stála jen krůček od dílčího úspěchu, kterého mohla dosáhnout v polovině vládnutí Ficovy vlády: prezidentské volby. Proti obhajujícímu prezidentovi Ivanu Gašparovičovi, kterého přímo podporovaly i dvě vládní strany SMER-SD a SNS, stála jako kandidátka opozice Iveta Radičová (SDKÚ-DS). Radičové pozice mezi opozičními silami však nebyla

zcela suverénní a ne všechny proudy stavící se do opozice vůči Ficově vládě ji podpořily. Kromě mateřské SDKÚ-DS ji podpořila i SMK a oficiálně i KDH, u křesťanských demokratů a v jejich okolí (tedy zejména v církevních kruzích) vyvolávalo toto rozhodnutí rozpaky a pravděpodobně řada voličů KDH Radičové svůj hlas nedala. Navíc když křesťansko-demokratický proud reprezentoval v prvním kole voleb i bývalý člen KDH František Mikloško, pro mnohé křesťansko-demokraticky smýšlející voliče autorita. Ten sice do druhého kola nepostoupil, Radičovou ale ve druhém kole rovněž nepodpořil.

Premiér Robert Fico si nenechá ujít příležitost, aby na slabost „své“ opozice ironicky nezareagoval: „*Dzurinda není má opozice*“ [-ld- 2008: 52]. A svoje hodnocení činnosti a role opozice dávají ironickou formou najevo i média: „*Karikaturista listu SME nedávno znázornil opoziční strany jako čajové sáčky v šálku vroucí vody. Do vody se ale nevolnila žádná chuť ani barva: slabý čajový odvar*“ [-ld- 2008: 52]. Na druhou stranu opozice má ztížené postavení tím, že Fico drží svoji vládu pevně v rukou a i v jednotlivých koaličních stranách vládne přísná disciplína, zejména pokud jde o hlasování v parlamentu. Opozice tak teoreticky o sobě může dát vědět jen při hlasováních vyžadujících ústavní většinu, kterou současná vláda nedisponuje. Tato příležitost nastala při schvalování Lisabonské smlouvy v Národní radě SR, původně naplánovaným na konec ledna 2008. Protože schválení tohoto dokumentu vyžadovalo třípětinovou ústavní většinu, chtěla opozice využít příležitosti a výměnou za podporu Lisabonské smlouvy v parlamentu donutit vládu ke zmírnění tiskového zákona. Celkem pětkrát byla v období leden až duben 2008 předložena Lisabonská smlouva k hlasování na plénu Národní rady SR, čtyřikrát však muselo být hlasování odloženo, protože vláda neměla jistotu tří pětin hlasů. „*Po roce a půl se opozici poprvé podařilo zastavit hlasovací mašinérii vládní koalice,*“ informovala média [-ld- 2008: 52]. Opozice argumentovala, že tento krok musela udělat i přesto, že se jednalo o strany, s jejichž předchozím vládnutím byl spojen vstup Slovenska do Evropské unie. Kdyby to neudělala, „*zůstala by i nadále v roli statistů a předseda vlády Fico by ji ignoroval*“ [-ld- 2008: 52]. Opoziční soudržnost nakonec narušila SMK, která i bez ústupků v tiskovém zákoně dodala v dubnu 2008 koalici hlasy nutné k získání ústavní většiny [ČTK 2008].

SMER-SD pokračuje v integraci levice

Zatímco opozice se od nástupu Ficovy vlády k moci spíše štěpí a nic na tom nezměnila ani dočasná spolupráce při prezidentských volbách, hlavní vládní strana SMER-SD pokračuje

v „luxování“ středolevicových stran a rozmach v tomto prostoru. Od převzetí vládní zodpovědnosti se podařilo Ficovi začlenit do SMERu-SD ještě strany STRED (dříve Strana demokratického středu) Ivana Mjartana a zatím jako poslední se v prosinci 2007 integroval Levicový blok. Právě Levicový blok, založený v roce 2002 bývalým vicepremiérem za ZRS a bývalým členem HZDS Jozefem Kalmanem, měl při svém založení ambici stanout v čele procesu integrace levice [Habrmanová 2007], což měl dokládat i název subjektu. V tomto směru však své poslání nenaplnil a naopak sám se marginalizoval. Integraci se do SMERu-SD přesto vnímá Levicový blok jako dosažení svého původního cíle. Tak alespoň znělo oficiální stanovisko zveřejněné poté, co integraci schválil 8. prosince 2007 sjezd Ficovy strany: *„Schválením dohody o integraci se SMERem-SD se završilo naše úsilí aktivně přispět k integraci levicových sil na Slovensku. Levicový blok má zájem podílet se na vybudování silné, hodnotově jasně vyprofilované sociálně-demokratické strany, která bude schopná prosazovat řešení společenských problémů ve prospěch lidí“* [SITA 2007b].

Podle slov svého šéfa Roberta Fica má SMER-SD i nadále ambici „luxovat“ mimoparlamentní subjekty pohybující se ve středolevém prostoru, zveřejňovat ale v současnosti cíl svého dalšího úsilí by považoval za předčasné [SITA 2007a]. Nicméně v médiích probíhají informace o tom, že by se SMER-SD rád zaměřil na Stranu zelených. Podpora SMERu prezidentskému kandidátovi Ivanovi Gašparovičovi a těsné vazby, které mezi SMERem a Gašparovičem panují, vedou i k úvahám o možné bližší spolupráci s jeho mateřskou HZD. Doposud však oficiální kroky k možné integraci učiněny nebyly [Habrmanová 2007], byť HZD samo žádných úspěchů nedosáhlo a proto by se případná integrace do SMERu nabízelo jako jedna z možných variant. Ostatně i opakované dosazení dnes již bývalého předsedy HZD Gašparoviče do prezidentského křesla by bez otevřené podpory SMERu bylo sotva úspěšné. HZD však čas od času koketuje i s SNS či jinými národnostně orientovanými subjekty [Habrmanová 2007].

Z hlediska opakované Ficovy podpory Ivanu Gašparovičovi je zajímavé, že když se měl Fico v rozhovoru pro deník SME v srpnu 2001 vyjádřit, s kým by šel do voleb, nevyloučil přímo jen osobu Vladimíra Mečiara, ač to tak nejprve vypadalo: *„Pro mě je důležité, abych jako 37letý člověk neskončil v politice jen proto, že chci zažít dvouleté dobrodružství s někým, kdo je Evropě absolutně neakceptovatelný. Rovnice HZDS minus Mečiar je pro mně svatá,“* vysvětlil svůj postoj k případné spolupráci s HZDS tehdejší opoziční politik Fico [Stupňan, Šimečka 2001]. Následně však na dotaz, co ostatní představitelé úzce spojení s Mečiarovým vládnutím, dovysvětlil, že pod pojmem Mečiar *„rozumím garnituru politiků jeho stylu, kteří*

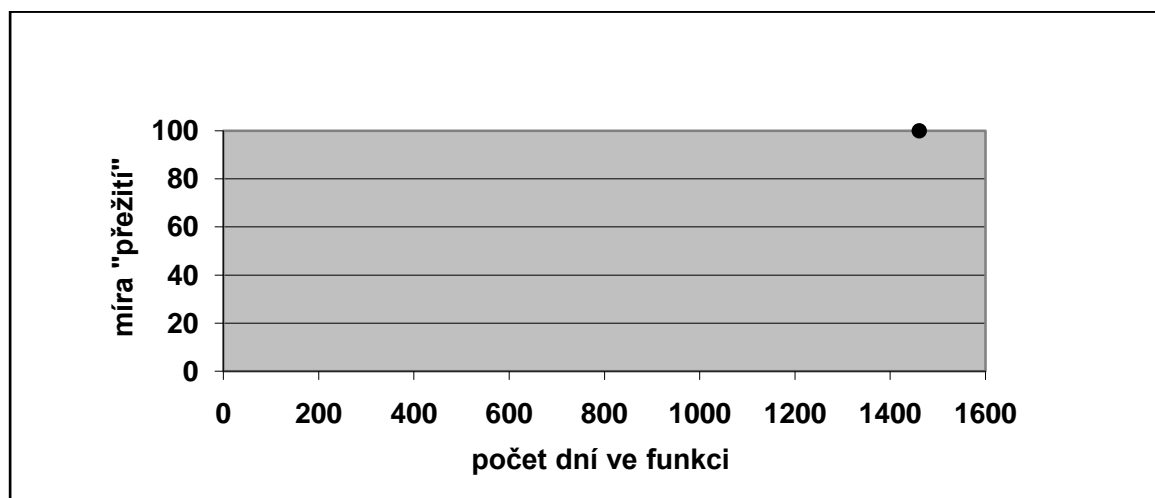
mají stejnou míru odpovědnosti za to, co se na Slovensku stalo,“ čímž narážel na vládnutí v letech 1994 až 1998 a jeho vnitropolitický i mezinárodní rozměr [Stupňan, Šimečka 2001]. Ač je objektivní, že Ivan Gašparovič byl za řadu „přehmatů“ této doby odpovědný, Ficovi to evidentně nevádí.

Zamyšlení na závěr: Překoná Fico ve stabilitě vládnutí Mečiara?

Ačkoli se větší či menší rozpory v koalici objevovaly a s velkou pravděpodobností se do konce funkčního období ještě objevovat budou, vypadá to, že Ficova vláda má namířeno k tomu zapsat se do historie Slovenska jako jedna ze stabilnějších, ne-li úplně nejstabilnější. Sám premiér je optimistou, jak potvrdil v prosinci 2008 v rozhovoru pro časopis Týden, v němž zmínil mimo jiné i důvody stability vládnutí svého kabinetu: „*Slovenskou vládu tvoří tři strany a jedna z nich, SMER-SD, má dominantní postavení. Snažíme se dominantně prosazovat vlastní politický program a možná z toho potom vzniká obraz razantní vlády. Druhou výhodou ve srovnání s jinými zeměmi je míra politické stability. Nedáváme médiím záminky, aby se zabývala vnitrostranickými spory a tím, co řekl jeden předseda koaliční strany o druhém. Můžeme se tak plně soustředit na program vlády*“ [Menschik, Husárová 2008: 28].

Budeme-li předpokládat, že Ficova vláda dokončí řádné čtyřleté funkční období (a v současné době nejsou žádné náznaky, které by svědčily o opaku), pak při aplikování Nikolenyho metodologie obsadí s přehledem pravý horní roh grafu, kam Nikolenyi umísťuje nejstabilnější vlády. Fico tak patrně překoná ve stabilitě vládnutí jak vládu Vladimíra Mečiara z let 1994 až 1998, tak Mikuláše Dzurindu z let 1998 až 2002. Mečiarův kabinet bude sice vykazovat 100% míru přežití, ale jeho ustavení trvalo dva a půl měsíce od voleb (74 dní), čímž se celkově sníží počet dní v úřadě a tedy hodnota na ose „y“. Rovněž první Dzurindova vláda vznikala relativně dlouho (35 dní), byť posléze vykazovala 100% přežití. Ficův kabinet vznikl na rozdíl od obou výše jmenovaných vlád velmi rychle (18 dní), vláda tak bude o moci o několik dní déle.

Graf č. 1: Předpokládaná stabilita vlády Roberta Fica (2006-2010) dle Nikolenyiho

Zdroj grafu: autor s využitím metodologie Nikolenyiho [2004].

LITERATURA:

BALOGOVÁ, B. (2006). Fico signals post-election cooperation. *The Slovak Spectator* [online], 3. 5. 2006 [cit. 2009-12-07] Dostupný z WWW <<http://www.spectator.sk/articles/view/23244>>.

BORČIN, J. (2009). Fico odvolá Turského. Nástupcu vyberie sám. *Hospodárske noviny* [online], 19. 8. 2009 [cit. 2009-10-03]. Dostupný z WWW <http://m.hnonline.sk/c3-38099470-kw0000_d-fico-odvola-turskeho-nastupcu-vyberie-sam>.

BÚTOROVÁ, Z. (2006). Nová vláda nemá podporu väčšiny verejnosti. *SME*, 26. 7. 2006.

ČTK (2008). Slovensko ratifikovalo Lisabonskú zmluvu. *Pravda* [online], 12. 5. 2008 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW <http://spravy.pravda.sk/slovensko-ratifikovalo-lisabonsku-zmluvu-f2s/sk_domace.asp?c=A080512_115542_sk_domace_p23>.

DUBNIČKA, I. (2007). Niekoľko postrehov z parlamentných volieb 2006 v SR a ČR. In KRNO, S. (ed.). *Stredná Európa po parlamentných voľbách v roku 2005 a 2006*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Katedra politológie a európskych štúdií. ISBN: 978-80-8094-142-0.

GYARFÁŠOVÁ, O. (2006a). O voličoch, stranách a volebných témach. *Mosty*, č. 14/2006, 4. 7. 2006.

GYARFÁŠOVÁ, O. (2006b). Retrospektívny pohľad na volebné správanie. *SME*, 10. 8. 2006.

HABRMANOVÁ, S. (2007). Smer nemá dost. Ide po ďalších ministranách. *Hospodárske noviny*, 17. 12. 2007.

HYNČICA, P. (2007a). SMER – SNS: dlhodobé ideové a strategické spojenectví? *Politologická revue*, č. 2/2007, s. 60-90. ISSN: 1211-0353.

HYNČICA, P. (2007b). Volby 2006 a zmena vlády na Slovensku. *Politologická revue*. 1/2007, s. 129-150. ISSN: 1211-0353.

JUST, P. (2008). Slovenská opozice v krizi. *Parlament, vláda, samospráva*, č. 3/2008.

Koaličná dohoda medzi Smer – sociálnou demokraciou, Slovenskou národnou stranou a Ľudovou stranou – Hnutiom za demokratické Slovensko. Bratislava: 2006.

KONEČNÝ, M.; ZETOCHA, K. (2005). Slovenská národní strana: druhá šance. *Středoevropské politické studie*. roč. VII., č. 2-3/2005 (jaro-léto 2006). ISSN: 1212-7817.

KOPEČEK, L. (2007a). *Politické strany na Slovensku 1989-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 627 s. ISBN: 978-80-7325-113-0.

KOPEČEK, L. (2007b). Slovenská politika, volby 2006: (ne)výhody nekonsolidovanosti stranického systému. In MRKLAS, L. (ed.). *Parlamentní volby 2005-2006 v zemích visegrádské čtyřky*. Praha: CEVRO – Liberálně-konzervativní akademie, s. 43-55. ISBN: 978-80-87125-00-7.

LANG, K.-O. (1995). Kudy ze slovenského politického patu? *Týden*, č. 46/1995, 13. 11. 1995, s. 33.

-ld- (novinářská zkratka autora, pravděpodobně Josef Landergott) (2008). Propadlý recept na ficismus: slovenská opozice je bezradná, jak se postavit Ficovi. *Týden*, č. 10/2008, 10. 3. 2008, s. 52.

MENSCHIK, T.; HUSÁROVÁ, L. (2008). Fico lidem, lidé Ficovi. *Týden*, č. 35/2008, 1. 9. 2008, s. 28.

MESEŽNIKOV, G. (2002). Môžu byť široké koalície reformné? *Mosty*, č. 13, 26. 3. 2002.

MESEŽNIKOV, G. (2005a). Kto s kým po voľbách 2006. *Domino fórum*, č. 8/2005, 23. 2. 2005.

MESEŽNIKOV, G. (2005b). Pravica na Slovensku: úspechy a problémy. *Parlamentný kurier*, č. 11/2005.

MESEŽNIKOV, G. (2006a). Politický systém ako téma volebných programov: aké Slovensko po voľbách. *Domino fórum*, 23/2006, 7. 6. 2006

MESEŽNIKOV, G. (2006b). Slovensko po voľbách: tiger dobehol, štartuje korytnačka. *Mosty*, č. 18/2006, 29. 8. 2006.

MESEŽNIKOV, G. (2007). Vláda vyvolávajúca spomienky na minulosť. *Mosty*, č. 6/2007.

NICHOLSON, T. (2005). Grigorij Mesežnikov on Prospects of SDKU and HZDS Coalitions. *Slovak Spectator*, n. 6/2005, 14. 2. 2005. ISSN: 1335-9843.

NIKOLENYI, C. (2004). Cabinet Stability in Post-Communist Central Europe. *Party Politics*, roč. 10, č. 2/2004, s. 123-150. ISSN: 1354-0688.

NOVOTNÝ, P. (2000). Noční mūra Mečiara i Dzurindy. *Týden*, č. 36/2000, 28. 8. 2000, s. 47.

SCHNIEREROVÁ, D. (2006). Mesežnikov: Mečiar napráva to, čo pokazil. *Pravda*, 18. 12. 2006.

SITA (2007a). Ľavicový blok sa chce spojiť so Smerom. *SME* [online], 4. 11. 2007, 11:34 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW < <http://www.sme.sk/c/3569071/lavicovy-blok-sa-chce-spoj-it-so-smerom.html>>.

SITA (2007b). Ľavicový blok: Integrácia so Smerom posilní ľavicu na Slovensku. *Aktualne.sk* [online], 9. 12. 2007, 16:53 [cit. 2009-12-07]. Dostupný z WWW < <http://aktualne.centrum.sk/domov/clanek.phtml?id=1147995>>.

STUPŇAN, I.; ŠIMEČKA, M. (2001). Fico: Poriadok tu bol naposledy za Masaryka. *SME*, 7. 8. 2001.

<http://www.statistics.sk> [online] – stránky Štatistického úradu SR, obsahující oficiální výsledky voleb do Slovenské národní rady / Národní rady Slovenské republiky (čerpáno průběžně, ověřeno ke dni 5. 7. 2009).

SZOMOLÁNYI, S. (1999). *Kľukatá cesta Slovenska k demokracii*. Bratislava: Stimul. 121 s. 80-8898-211-1.